

ЭТНОКУЛЬТУРЛУГ ДИКТАНТ «ШАГААНЫҢ СҮЗҮКТЕРИ»

Хүндүлүг чаңгыс чер-чурттууларымыс!

Тыва чоннуң шагдан бээр эрттирип чораан эң-не арыг, ыдыктыг байырлалы — Шагаа байырлалының дугайында билииңерни хынап келгениңерге байыр чедирбишаан, чедишкиннерни күзедивис!

Силерниң кожуунуңар: _____ Сууруңар: _____	Силерниң ат- сывыңар: _____ Школаңар _____	Силерниң хар- назыныңар _____
--	--	----------------------------------

1. Шагаа дээрге.....

А) *тыва чоннуң Чаа чыл байырлалы*

Б) тыва чоннуң сагыыр ёзулалы

В) тыва чоннуң оран-делегейинге чүдүүрү

Г) тыва чоннуң дагылга ёзулалы

2. Шагаа деп сөс кандыг ийи сөстүң каттышканы-биле тургустунганыл?

А) шаг+үе

Б) шаг+чаа

В) *шаг+аа*

Г) ша+гаа

3. Дириг амытаннарга үндезилээн календарь каяа тывылганыл?

А) Тыва

Б) *Бурунгу Индия*

В) Моол

Г) Кыдат

4. Бурунгу Тывалар Шагааны чылдың кайы үезинде эрттирип турганыл?

А) чайын көк үнүп келгенде

Б) частың башкы чечээ частып келгенде

В) кыш адакталып, соок чавырлы берген үеде
Г) күскү үеде «ак чемниң» шыгжамыры көвүдей бергенде

5. Шагааның 3 сүзүүн тодарат.

- А) белеткенири, ойнаары, чолукшууру
- Б) артыжаныры, саң салыры, чолукшууру
- В) белеткел айы, саң салыры, чолукшууру**
- Г) саң салыры, чолукшууру, сагалаары

6. Шагааның бүдүү хүнүн шын тывыңар.

- А) Шагаага белеткенир 30 хонуктуң чымыштыг айы
- Б) эрги чылдың эң сөөлгү хүнү**
- В) Шагаа дүжүп келгенде 30 хонук
- Г) Чаа чылдың дүжүп келгени

7. «Аът кулаа көзүлбес, караңгы дүн» дээрге кандыг дүнүл?

- А) 13-түң айы
- Б) 8 чаазы
- В) 15-тиң айы
- Г) бүдүү хүнү**

8. Октаргайда каш чүк барыл?

- А) 8
- Б) 10**
- В) 9
- Г) 4

9. Кадакты шын сунарының чурумун айтыңар?

- А) 2 каът кылдыр сыккаш, мунгаш талазын тутсуп турар кижиге көрүндүр сунар
- Б) 2 каът кылдыр сыккаш, тутсуп турар кижиниң мойнунга кедирип каар**

В) 2 каът кылдыр сыккаш, ажык талазын тутсуп турар кижиге көрүндүр сунар

Г) 2 каът кылдыр сыккаш, тутсуп турар кижиге дүргөш бээр

10. Тыва ёзу-биле алырга, тыва чон Шагаада каш саң салыр?

А) 9 каът саң

Б) улуг, биче 2 саң

В) 3 каът саң

Г) 16 каът саң

11. Тывалар Шагаага белеткелди кайы үеде эгелээрил?

А) күзүн

Б) кыжын

В) чазын

Г) чайын

12. Хырбачаны чүү чүвениң иштинге шыгжап алырыл?

А) сыңый

Б) деспи

В) хой кежинге доңуруп алыр

Г) улуг хырын

13. Шагаа хүнүнде хой кадарган кижиге сунар эътти айтыңар.

А) төш

Б) кыры

В) ужа

Г) чода

14. Үлегер домакты уламчыла. «Кижиге чугаалажып таныжар...».

А) аът сывыртажып таныжар

Б) кижиги чугаалажып таныжар

В) аът киштежиб таныжар

Г) кижиги мендилежиб таныжар

15. Шагаа байырлалында чем чип маргыжар мөөрейни чүү дээрил?

А) чолукшуур

Б) бардамнажыр

В) кожамыктаар

Г) ойнаар

16. Шагааның байырлыг, оюн-тоглаалыг хемчеглерин кайы үеде эрттирерил?

А) белеткел айында

Б) ак айда

В) Шагаа мурнунда

Г) бүдүү хүнүнде

17. Кажык-биле кандыг оюннарны ойнаарыл?

А) аът чарыштырар, далбыыр, бодалажыры, дөрт берге

Б) бодалажыры, аът чарыштырары, ча адары, кажык адары

В) бодалажыры, аът чарыштырары, дөрт берге, кажык адары

Г) аът чарыштырар, дөрт берге, даалылаар, ча адары

18. Тыва чон хүндүткелдиг чеми болур – хой ужазынга кандыг эътти немей салырыл?

А) картап каан чоданы, ийи кожа бедик ээгини немээр

Б) кырыга ийи кожа бедик ээгини немээр

В) төшке ийи кожа бедик ээгини немээр

Г) чарынга ийи кожа бедик ээгини немээр

19. Чажыг деп чүл?

А) курайлаары

Б) оран-бойдуска өргүлгө

В) ёзулал

Г) дагылга

20. Тывызыкты тывыңар. «*Ак теве он ийи бодаган төрөөн*».

А) чыл, 30 хонук

Б) чыл, 6 ай

В) чыл, 1 ай

Г) чыл, 12 ай